

Betreft: Roundtable Tweede Kamer, Commissie Financiën, d.d. 7 september 2020, inzake het rapport van de Commissie Ter Haar

Graag maak ik van deze gelegenheid gebruik om een aantal lijnen uit het rapport van de Adviescommissie Belastingheffing van multinationals ('Commissie Ter Haar') te belichten en de aanbevelingen van het rapport te plaatsen in de actualiteit.

Het rapport van de commissie is gepubliceerd op 15 april 2020, de inhoud dateert van vóór de aanvang van de Corona-crisis in Nederland. Inmiddels heeft de Corona pandemie geleid tot een wereldwijde economische neergang waarvan het einde nog niet in zicht is. Ook voor Nederland, zoals bekend, heeft de pandemie grote economische gevolgen die rechtstreeks de inrichting en opbrengst van de Nederlandse vennootschapsbelasting raken. Zo gaf minister Hoekstra onlangs aan dat hij maar liefst een 14 miljard lagere opbrengst van de vennootschapsbelasting verwacht in 2020¹.

De uitdaging waar wij nu voor staan is gezonde bedrijven gezond te houden en hun aanwezigheid in Nederland en daarmee de werkgelegenheid voor Nederland te behouden.

Ten onrechte is rondom de publicatie van het rapport van de Commissie Ter Haar de indruk ontstaan dat de daarin voorgestelde basisvariant (de maatregelen A.1 t/m A.7) kan worden ingevoerd zonder enige schade aan het Nederlandse vestigingsklimaat. Wie doorbladert naar de gedetailleerde omschrijvingen van de individuele maatregelen in de bijlagen bij het rapport zal zien dat bij elke maatregel (m.u.v. voorstel A.1- de aanpassing van het systeem van voorwaartse verliesverrekening) uitdrukkelijk is gewezen op schade voor de Nederlandse economie, voor de locatiekeuze van hoofdkantoren in Nederland, of voor reële investeringen in Nederland.

In de huidige economische recessie kunnen wij het ons niet veroorloven om eenzijdig maatregelen te treffen die schadelijk zijn voor de Nederlandse economie en die Nederland als vestigingsland verder op achterstand plaatsen in het internationale speelveld waarop multinationals, met inbegrip van grootbanken, opereren.

Dit is derhalve niet (c.q. niet meer) het juiste moment om grondslagverbredende maatregelen te treffen, m.u.v. wellicht voorstel A.1 - inzake de voorwaartse verliesverrekening. De in de politiek levende gedachte dat de kosten van economische herstelmaatregelen langs fiscale weg op grote, internationale bedrijven kunnen worden afgewenteld, miskent het risico van gedragsreacties van deze grote bedrijven. Als wij met belastingverzwarende maatregelen bestaande hoofdkantoren en andere bedrijfsactiviteiten van internationaal opererende ondernemingen wegjagen uit Nederland, en een drempel opwerpen voor nieuwe investeringen in Nederland, dan duikt onze economie in een nog dieper gat, gaat nog meer werkgelegenheid verloren, en schiet onze belastingopbrengst nog verder omlaag, hetgeen dan niet alleen de relatief 'kleine' vennootschaps- en dividendbelasting treft, maar ook de 'grote' belastingen, zoals de loonbelasting, premieheffing en de BTW.

In dat kader ben ik fel tegen de invoering van een conditionele eindafrekening in de dividendbelasting - gericht op hoofdkantoren van enkele grote (semi-) Nederlandse multinationals zoals Unilever en Shell. Het slechtste wat Nederland kan doen, als klein land dat altijd haar geld

¹ Zie het FD van 25 augustus jl. Daar komt nog bij een substantieel lagere opbrengst van de dividendbelasting, nu enkele grote partijen geen dividend mogen uitkeren of zelf daartoe besluiten.

verdiend heeft met het zijn van een open, internationaal georiënteerde economie, is een hek plaatsen om ons land en dergelijke grote multinationals letterlijk gijzelen met de dreiging van niet eerder vertoonde exorbitante belastingaanslagen (Unilever zelf noemt een bedrag van € 11 miljard). Nederland dreigt ethisch en moreel af te glijden naar het niveau van een bananenrepubliek indien wij ons verdienmodel baseren op het gijzelen van grote multinationals die zich van oudsher in Nederland bevinden, met een heffing die elke inhoudelijk grond mist, die internationaal volstrekt uit de pas loopt, dubbele belastingheffing bij aandeelhouders veroorzaakt, geen enkele eerbiedigende werking bevat voor bestaande situaties en daarmee de in Nederland aanwezige multinationals compleet overrompelt (wat kennelijk ook de bedoeling was van de initiatiefnemer), die niet houdbaar is onder belastingverdragen, die bovendien strijdig is met Europees recht (gaarne verwijs ik naar de vele wetenschappelijke artikelen die inmiddels over dit initiatiefwetsvoorstel zijn verschenen alsmede naar het NOB commentaar) en die enorme roofoverval pleegt op de toekomst, want geen enkele multinational zal zich na invoering van dergelijke wetgeving nog in Nederland willen vestigen. Ook Nederlandse start-ups en scale-ups die uitgroeien tot de multinationals van de toekomst, zullen Nederland verlaten zodra een beursgang in zicht komt.

Terug naar het rapport van de Commissie Ter Haar. Vanuit het perspectief van een zich ontvouwende diepe economische crisis waarvan de bodem nog niet in zicht is, kom ik tot de volgende twee aanbevelingen die ik hieronder nader uitwerk: (1) een actieve Nederlandse inzet op internationale harmonisatie van de belastingheffing van multinationals, en (2) het invoeren van fiscale crisismaatregelen ter behoud van internationaal opererende ondernemingen en daaraan verbonden werkgelegenheid in Nederland,

1. Internationale harmonisatie van belastingheffing van multinationals

Herziening van het belastingregime voor multinationals, met inbegrip van eventuele grondslagverbredingen of -verschuivingen, dient plaats te vinden op geharmoniseerd, mondiaal c.q. Europees niveau. Nederland moet daarin geen Alleingang nastreven met het invoeren van eenzijdige maatregelen, maar juist de lead nemen bij de internationale harmonisatie van winstbelastingssystemen in de EU. Een leidende rol aan de (politieke) ontwerptafel is goed voor ons internationale imago en kan ook een einde maken aan de huidige situatie waarin Nederland vooral op het menu staat. Een internationale aanpak van de ook door de Commissie Ter Haar gesignaleerde tekortkomingen in de vennootschapsbelasting voorkomt dat Nederland (verder) op achterstand komt ten opzichte van omringende landen. De oproep aan Nederland om voorop te lopen in de internationale samenwerking bij de harmonisatie van winstbelastingen is een belangrijke lijn in het rapport van de Commissie Ter Haar².

Richting:

Internationale herziening van de winstbelastingregimes met primaire focus op de (over)winst die multinationals behalen in Europese marktlanden maar die daar niet kan worden belast bij gebrek aan fysieke aanwezigheid van de multinationals in die landen (vergelijk OECD/Pillar One). Die oplossing kan ons tevens losmaken van de ouderwetse benadering dat elke groepsvennootschap zelfstandig belastingplichtig is, een uitgangspunt dat schuiven met winsten tussen groepsvennootschappen en daarmee dubbele niet-belasting mogelijk heeft gemaakt, maar anderzijds ook vaak tot dubbele belasting leidt. Het nieuwe startpunt is onvermijdelijk de wereldwijde, geconsolideerde winst. Die oplossing kan geen enkel land op eigen kracht bieden, de huidige trend richting unilaterale DST's levert een versnipperd slagveld op, we doen er beter aan in de EU één lijn trekken, intern en richting andere grote economieën zoals de VS en China. Zo het de OESO niet lukt om de handen op elkaar te krijgen voor 'Pillar One', zouden wij binnen de EU in staat moeten zijn om bevredigende, nieuwe regels te formuleren om winst en overwinst

² Zie blz. 12-30 alsmede blz. 80-85.

van multinationals aan individuele lidstaten toe te rekenen. Ik heb daartoe zelf een voorstel gedaan in de vorm van een nieuwe 'Global Enterprise Taxation' (GET), alleen van toepassing op grote multinationals. In die benadering zou je een deel van de overwinst van multinationals zelfs kunnen afzonderen en onderwerpen aan een 'eigen middelen'-heffing van de EU. Veel beter dan de grove heffing van 0,1% van de omzet van grote multinationals die de EC op 27 mei jl. heeft voorgesteld en naar mijn overtuiging ook te verkiezen boven 'eigen middelen' in de vorm van een Europese digitale dienstenbelasting indien deze zich, conform eerdere ontwerpen, richt op een percentage van de omzet³.

Voorts dient Nederland geen 'kop' op implementatie van EU wetgeving te zetten, om een level playing field binnen de EU te waarborgen. We hoeven fiscaal niet beter, maar moeten zeker niet slechter zijn als vestigingsland. Denk bijvoorbeeld aan de relatief zware aanvullende WBSO-eisen als entry ticket voor toepassing van de innovatiebox.

2. Fiscale Herstelmaatregelen (grondslagversmalling i.p.v. verbreding)

Het is van het allergeenste belang dat Nederland aantrekkelijk blijft als hoofdkantorenland voor Nederlandse en buitenlandse multinationals (ook als je een groene, duurzame economie wilt vormgeven). De Commissie Ter Haar wijst op het directe belang van internationale bedrijven voor de werkgelegenheid met een omvang van 2,2 miljoen voltijdsbanen, 30% van het totale aantal banen in Nederland, waarvan de helft toerekenbaar aan het internationaal opererend grootbedrijf en de andere helft aan het internationaal opererend MKB⁴. Minister Wiebes vermeldt in zijn Kamerbrief van 17 april jl.⁵ dat buitenlandse bedrijven goed zijn voor 1 miljoen directe en 0,5 miljoen indirecte banen in Nederland (11% vd totale banen), en voor 30% van de R&D uitgaven (€ 2.4 miljard). Zonder hoofdkantoren verwordt Nederland tot een land van (kleine) filialen – gericht op de relatief kleine Nederlandse binnenmarkt, en daarmee tot vazalstaat van Europa. De focus moet niet primair zijn op de Vpb-opbrengst, maar op de werkgelegenheid, innovatie, LB, premies, BTW, op de spin-off en indirecte banen, op de opleidingskracht die van die hoofdkantoren uitgaat, als kweekvijver voor toptalent. Hoeveel mensen in topposities zijn hun carrière niet begonnen bij Unilever, Shell of ABN-AMRO? High-end innovatie en R&D zit vaak in het hoofdkantoorland. Enkele voorbeelden:

- Shell met 1000 R&D -werknemers in Amsterdam;
- Unilever met het Brand Development Center in Rotterdam dat 1200 werknemers huisvest, waaronder marketing, supply chain, customer development; banen die geografisch niet aan Nederland gebonden zijn. Daarnaast heeft Unilever nog een R&D centrum in Wageningen met ongeveer 450 R&D mensen en een keten daaromheen van start-ups, en derhalve veel MKB spin off;
- ASML met 1000 engineers in Veldhoven (Extreme Ultra Violet - deeltjesversneller met nieuwe technologie die voorkomt dat radio-actief afval ontstaat) - Nederland concurreert hier hevig met de V.S. als onderzoekslocatie, waarbij ongetwijfeld de Nederlandse innovatiebox een belangrijke rol speelt;
- Nederlandse grootbanken met fintech R&D, blockchain en duizenden banen in compliance die weg zijn als in een EU consolidatieslag Europese banken gaan fuseren met als gevolg dat de Nederlandse hoofdkantoren verdwijnen - want Nederland staat internationaal gezien op grote achterstand met een bankenbelasting, thin capitalization regime (beperking renteaftrek) en geen aftrek voor aanvullend Tier-I kapitaal.

³ De Europese Commissie heeft aangegeven in het kader van haar economische herstelplannen dit najaar te komen met concrete voorstellen over (o.a.) de belastingheffing van multinationals; zie het pakket van 15 juli jl. van de Europese Commissie inzake 'eerlijke en eenvoudige belastingheffing'.

⁴ Zie blz. 31 van het rapport.

⁵ Kamerbrief 'Naar meer focus in de acquisitie van buitenlandse bedrijven' d.d. 17 april 2020.

Kortom: ons belastingregime voor internationaal opererende ondernemingen mag geen politieke speelbal zijn, geen voetbal die je ongestraft in willekeurige richtingen kunt schoppen. Er is dringend behoefte aan een lange-termijnvisie, aan stabiliteit, betrouwbaarheid en voorspelbaarheid van het Nederlandse fiscale winstbelastingregime. Een economisch outbreak management team met ervaren en niet politiek gedreven deskundigen zou wellicht voor evenwicht kunnen zorgen in het (te) sterk gepolitiseerde / gepolariseerde Nederlandse speelveld. Let wel, alleen als je in Nederland massa hebt, in termen van aanwezigheid van grote bedrijven met hun wereldwijde of regionale hoofdkantoren, kun je sturen op wenselijk gedrag, met positieve stimulansen voor vergroening en verduurzaming. Stap voor stap. Als je als land slechts nog filialen in huis hebt, kun je ook niet meer sturen.

Richting:

Zoals reeds aangegeven, kan Nederland het zich op dit moment niet permitteren om eenzijdig belastingverzwarende maatregelen in te voeren en evenmin om een fiscaal hek om Nederland te plaatsen. In tijden van crisis is het van groot belang om investeringen op gang te houden, zowel van reeds in Nederland aanwezige grote bedrijven als van buitenlandse bedrijven.

(i) Vanuit dat perspectief valt te denken aan fiscale maatregelen die investeren in Nederland bevorderen en waarbij o.a. flexibiliteit omtrent de afschrijving van nieuwe investeringen een beproefd middel is. Daaronder valt ook het niet beperken van afschrijven op intellectuele eigendomsrechten die vanuit het buitenland naar Nederland overgebracht worden (derhalve contrair aan maatregel A.7 uit het rapport van de Commissie Ter Haar – de koopman is in tijden van economische crisis belangrijker dan de dominee). Uiteraard kan in de wetgeving worden gestuurd in het type investeringen dat wij als land willen aantrekken.

(ii) Voorts valt te denken aan het invoeren van een investeringsfaciliteit die (behoud van c.q. het creëren van nieuwe) werkgelegenheid bevordert. Zo zou de ingehouden en afgedragen loonbelasting van personeel dat wordt ingezet bij door Nederland wenselijk geachte ondernemingsactiviteiten (groen, duurzaam, innovatief, digitalisering, etc.) , geheel of voor een deel kunnen worden verrekend met de vennootschapsbelasting. En als dat praktisch gezien niet mogelijk is in verband met verliespositie ten gevolge van de Corona-crisis, in contanten worden teruggegeven (of verrekend met overige af te dragen loonbelasting). Certificering van groene, duurzame, 'schone' activiteiten, zou bij voorbeeld kunnen plaatsvinden door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.

(iii) De innovatiebox is al drie maal verzwaaard: van 5 ->7 -> 9% met tussentijds ook nog inhoudelijke versmalling (nexus breuk). Met de WBSO-eis als entry ticket plaatst Nederland zich internationaal op achterstand. Het zou wenselijk zijn, in elk geval voor de duur van de crisis, de WBSO-eis te versoepelen.

(iv) Voor bedrijven die in de rode cijfers raken, valt niet uit te leggen waarom liquidatieverliezen (buitenlandse dochtermaatschappijen) niet in aftrek mogen komen. Dit zijn immers reële verliezen die nergens verrekend kunnen worden. Als crisismaatregel zou het passend zijn om de invoering van het initiatiefwetsvoorstel inzake de inperking van art. 13d Wet Vpb '69 uit te stellen.

(v) Dat een wettelijk vastgelegde tariefsverlaging in de vennootschapsbelasting, onverwacht reeds een jaar uitgesteld, naar verluidt niet doorgaat, brengt schade toe aan de betrouwbaarheid van Nederland en daarmee aan de aantrekkelijkheid van Nederland als vestigingsland. Juist in tijden van crisis is het van belang dat Nederland koers houdt en stabiliteit uitstraalt.

*_*_*